

Lekcja 4, metody i formy pracy dydaktycznej

E-ZUS, czyli firma pod ręką

- ✓ Rejestracja firmy
- ✓ Zgłoszenie do ubezpieczeń
- ✓ Ulgi w płaceniu składek
- ✓ Rozliczenia z ZUS

Opracowanie metodyczne: Marta Koch-Kozioł

Cele

Uczeń po lekcji:

- ✓ przedstawia obowiązki przedsiębiorcy jako płatnika składek,
- ✓ wie, jakim ubezpieczeniom podlega przedsiębiorca,
- ✓ zna rodzaje ulg w płaceniu składek,
- ✓ wie, jak zarejestrować własną działalność gospodarczą,
- ✓ potrafi zarejestrować działalność gospodarczą online,
- ✓ potrafi uzasadnić rolę i znaczenie ubezpieczeń społecznych.

Zgodność z:

- ✓ Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2018 r. poz. 467, z późn. zm.);
- ✓ Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356, z późn. zm.);
- ✓ Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. z 2019 r. poz. 316, z późn. zm.);
- ✓ Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz.U. z 2019 r. poz. 325);
- ✓ Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. z 2017 r. poz. 860, z późn. zm.);
- ✓ Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. z 2019 r. poz. 991, z późn. zm.).

Cele kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum i branżowej szkoły I stopnia:

1. doskonalenie umiejętności myślowo-językowych, takich jak: czytanie ze zrozumieniem, pisanie twórcze, formułowanie pytań i problemów, posługiwanie się kryteriami, uzasadnianie, (...) wnioskowanie, definiowanie, posługiwanie się przykładami itp.;
2. zdobywanie umiejętności formułowania samodzielnych i przemyślanych sądów, uzasadniania własnych i cudzych sądów w procesie dialogu we wspólnocie dociekającej;

5. łączenie zdolności krytycznego i logicznego myślenia z umiejętnościami wyobrażeniowo-twórczymi.

Cele kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego:

1. przygotowanie do wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania na rynku pracy;
2. integrowanie i korelowanie kształcenia ogólnego i zawodowego, w tym doskonalenie kompetencji kluczowych nabytych w procesie kształcenia ogólnego.

Kształcone umiejętności (wspólne dla liceum ogólnokształcącego, technikum i branżowej szkoły I stopnia):

1. myślenie – (...) interakcja wielu operacji umysłowych: wnioskowanie, (...) rozumowanie, (...) rozwiązywanie problemów, (...) rozwijanie następujących typów myślenia: analitycznego, syntetycznego, logicznego, komputacyjnego, przyczynowo-skutkowego, kreatywnego;
2. czytanie – umiejętność łącząca zarówno rozumienie sensów, jak i znaczeń symbolicznych wypowiedzi;
4. kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki;
5. umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi;
6. umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania;
7. umiejętność współpracy w grupie i podejmowania działań indywidualnych.

Podstawy przedsiębiorczości

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum oraz Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej, którzy rozpoczęli naukę od roku szkolnego 2022/2023 (stosowana w roku szkolnym 2024/2025 w klasie III liceum ogólnokształcącego i klasie III technikum)

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Wiedza.

1. Posługiwanie się elementarnymi pojęciami z zakresu podstaw przedsiębiorczości.
2. Rozumienie istoty przedsiębiorczości oraz poznanie jej roli w gospodarce i życiu człowieka.
3. Wyjaśnianie mechanizmów funkcjonowania gospodarki rynkowej, powiązań między jej podmiotami oraz poznanie roli państwa w procesach gospodarczych.
5. Rozumienie roli pieniądza, rynków i instytucji finansowych w gospodarce, funkcjonowaniu przedsiębiorstw i życiu człowieka.
7. Dostrzeganie znaczenia ubezpieczeń w działalności gospodarczej i życiu człowieka.

8. Rozumienie funkcjonowania rynku pracy, zasad aktywnego poszukiwania pracy, (...) poznanie praw oraz obowiązków pracownika i pracodawcy.
9. Poznanie zasad funkcjonowania przedsiębiorstwa w gospodarce rynkowej, (...) procedury rejestracji działalności gospodarczej.

II. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce.

8. Rozróżnianie skutków wynikających z nawiązania i rozwiązania stosunku pracy.
10. Projektowanie działań w zakresie zakładania własnego przedsiębiorstwa lub podejmowanie innych przedsięwzięć o charakterze społeczno-ekonomicznym.
11. Przygotowanie do prowadzenia własnej działalności gospodarczej.

III. Kształtowanie postaw.

1. Wykorzystanie zdobytej wiedzy ekonomicznej do rozwijania własnej postawy przedsiębiorczej jako jednego z podstawowych warunków aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-gospodarczym, w tym skutecznego wykonywania pracy najemnej i prowadzenia własnej działalności gospodarczej.
7. Kształtowanie w sobie odpowiedzialnych postaw jako przyszłych pracowników i pracodawców oraz należytego wypełnienia obowiązków, a także sprawiedliwego, opartego na prawości i dążeniu do prawdy traktowania pracowników.
9. Zainteresowanie prowadzeniem własnej działalności gospodarczej.
11. Przyjmowanie postaw etycznych, społecznej solidarności i odpowiedzialności w życiu gospodarczym.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Gospodarka rynkowa; (...) podmioty gospodarki rynkowej.

II. Rynek finansowy: (...) ubezpieczenia, umowy (...) ubezpieczeniowe.

Uczeń:

2. charakteryzuje ważniejsze instytucje rynku finansowego w Polsce (...) zakłady ubezpieczeń oraz objaśnia ich znaczenie w funkcjonowaniu gospodarki narodowej, przedsiębiorstw i życia człowieka;
6. dostrzega konieczność wczesnego rozpoczęcia systematycznego oszczędzania i inwestowania środków finansowych na emeryturę.
- 11a) przedstawia funkcjonowanie systemu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, rozróżniając ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe, oraz wyjaśnia specyfikę obowiązkowych i dobrowolnych ubezpieczeń zdrowotnych w Rzeczypospolitej Polskiej.

III. Rynek pracy: (...) kariera zawodowa, (...) formy zatrudnienia, (...) prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy.

Uczeń:

8. rozróżnia formy zatrudnienia i rodzaje umów o pracę, określa korzyści z wyboru konkretnej formy i umowy;
9. (...) identyfikuje koszty płacy i oblicza wynagrodzenie netto;
10. analizuje prawa i obowiązki pracownika (w tym młodocianego) i pracodawcy.

IV. Przedsiębiorstwo: (...) formy organizacyjno-prawne, procedury rejestracji i likwidacji, (...) zarządzanie przedsiębiorstwem.

7. przedstawia procedury związane z rejestracją indywidualnej działalności.

Wiedza o społeczeństwie

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej, którzy rozpoczęli naukę przed 2022/2023 (stosuje się w roku szkolnym 2024/2025 w klasie III branżowej szkoły I stopnia, do której uczęszczają uczniowie, którzy rozpoczęli kształcenie w klasie I z dniem 1 lutego 2022 r.)

Cele kształcenia – wymagania ogólne:

I. Wiedza i rozumienie.

Uczeń:

5. wykorzystuje swą wiedzę do interpretacji wydarzeń życia społecznego.

II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Uczeń:

1. pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społecznego.

III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

Uczeń:

4. rozpoznaje różne aspekty, (...) problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe:

IV. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

1. przedstawia funkcjonowanie systemu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej, rozróżniając ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe, wymienia zadania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej, którzy rozpoczęli naukę przed 2022/2023 stosowana w roku szkolnym 2024/2025 w klasie IV liceum ogólnokształcącego i w klasie IV i V technikum
Zakres podstawowy

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Wiedza i rozumienie.

Uczeń:

1. wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego oraz wybrane współczesne procesy społeczne;
2. przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym;
7. wykorzystuje swą wiedzę do interpretacji wydarzeń życia społecznego.

II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Uczeń:

1. pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społecznego.

III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

Uczeń:

6. rozpoznaje różne aspekty (...) problemów życia codziennego i podaje możliwe sposoby ich rozwiązania.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe**VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.**

Uczeń:

- 1) przedstawia funkcjonowanie systemu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) wyjaśnia specyfikę obowiązkowych i dobrowolnych ubezpieczeń zdrowotnych w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zakres rozszerzony**Cele kształcenia – wymagania ogólne****I. Wiedza i rozumienie.**

Uczeń:

1. wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego.

II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Uczeń:

1. pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego (...), krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski i formułuje opinie.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe**VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna.**

Uczeń:

1. przedstawia idee społeczeństwa obywatelskiego.

IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

9. wykazuje aktualność kwestii „starzenia się społeczeństwa”; przedstawia główne założenia polityki państwa wobec osób starszych; wyjaśnia zasadę solidaryzmu społecznego w ubezpieczeniach społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej.

XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

8. porównuje sytuację jednostki wynikającą z różnych form zatrudniania: umowa o pracę, umowy cywilnoprawne, prowadzenie działalności gospodarczej osoby fizycznej.

Biznes i Zarządzanie

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, stosowana począwszy od roku szkolnego 2023/2024 w klasie I branżowej szkoły I stopnia, w której kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 września 2023 r.

Cele kształcenia – wymagania ogólne**I. Wiedza.**

11. Znajomość procesu planowania własnego biznesu.

II. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce.

15. Przygotowanie do planowania własnej działalności gospodarczej.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe**IV. Finanse osobiste (...)**

Uczeń:

- 9) wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracownika (w tym młodocianego) i pracodawcy;

- 10) na wybranych przykładach wymienia różnice między zatrudnieniem a samozatrudnieniem oraz analizuje ich zalety i wady.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum, stosuje się, począwszy od roku szkolnego 2023/2024 w:

- 1) klasie I liceum ogólnokształcącego i technikum, a w latach następnych również w kolejnych klasach tych szkół;*
- 2) semestrze I klasy I liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, który rozpoczyna się z dniem 1 września 2023 r. lub z dniem 1 lutego 2024 r., a w latach następnych również w kolejnych klasach i semestrach tej szkoły.*

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Wiedza.

5. Wyjaśnianie mechanizmów funkcjonowania gospodarki rynkowej, powiązań między jej podmiotami i poznanie roli państwa w procesach gospodarczych.
10. Wyjaśnianie zasad zarządzania przedsiębiorstwem.

II. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce.

6. Uwzględnianie prostych informacji gospodarczych oraz podstawowych wskaźników ekonomicznych w podejmowanych decyzjach dotyczących życia prywatnego i w planach na przyszłość.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

IV. Finanse osobiste (...)

Uczeń:

- 13) charakteryzuje system zabezpieczenia społecznego (ubezpieczenia społeczne i zdrowotne) oraz rodzaje ubezpieczeń (osobowych i majątkowych) według różnych kryteriów i porównuje oferty zakładów ubezpieczeń na przykładzie ubezpieczenia nieruchomości lub pojazdów mechanicznych, ze szczególnym uwzględnieniem relacji zakresów ochrony i sum ubezpieczeń do wysokości składki

V. Osoba przedsiębiorcza na rynku pracy (...)

Uczeń:

- 9) wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracownika (w tym młodocianego) i pracodawcy.

Zakres rozszerzony

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Wiedza.

8. Charakteryzowanie praw i obowiązków pracownika i pracodawcy.

II. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce.

4. Przygotowanie do prowadzenia własnego biznesu i przedsięwzięć społecznych.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

IV. Rynek pracy i zatrudnienie (...)

Uczeń:

- 14) omawia podstawowe prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy oraz wymienia sposoby rozwiązania stosunku pracy;
- 15) wykazuje różnice w systemach płac, rodzajach i formach wynagradzania oraz identyfikuje składowe kosztów pracy i oblicza wynagrodzenie netto;

V. Przedsiębiorstwo (...)

Uczeń:

- 16) dla przykładowego wynagrodzenia wylicza wysokość składek na poszczególne rodzaje obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenie zdrowotne oraz wyjaśnia ich przeznaczenie.

Historia i teraźniejszość

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej, którzy rozpoczęli naukę od roku szkolnego 2022/2023 stosowana w roku szkolnym 2024/2025 w klasie I branżowej szkoły I stopnia, do której uczęszczają uczniowie, którzy rozpoczęli kształcenie z dniem 1 lutego 2024 r.

Cele kształcenia – wymagania ogólne:

- I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa.

Uczeń:

1. rozumie podstawowe zagadnienia życia społecznego, polityki i prawa (...)

- III. W aspekcie stosunku do życia, czyli osobistego zaangażowania, kształtowania zamierzeń według własnych pasji, zdolności oraz poczucia wspólnoty i służby.

Uczeń:

3. buduje własne wypowiedzi na temat zagadnień życia społecznego (...)

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- I. Wiedza o podstawach życia społecznego.

Uczeń:

2. przedstawia klasyczne określenie dobra wspólnego (bonum commune) i charakteryzuje jego obecność we współczesnych doktrynach politycznych.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum dla uczniów, którzy rozpoczęli naukę przed 1 września 2024 r. stosowana w 2024/2025 w klasie II liceum ogólnokształcącego i w klasach II i III technikum
Zakres podstawowy

Cele kształcenia – wymagania ogólne

- I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa.

Uczeń:

1. rozumie podstawowe zagadnienia życia społecznego, polityki i prawa (...)

- III. W aspekcie stosunku do życia, czyli osobistego zaangażowania, kształtowania zamierzeń według własnych pasji, zdolności oraz poczucia wspólnoty i służby.

Uczeń:

3. buduje własne wypowiedzi na temat zagadnień życia społecznego (...)

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- I. Wiedza o podstawach życia społecznego.

Uczeń:

2. przedstawia klasyczne określenie dobra wspólnego (bonum commune) i charakteryzuje jego obecność we współczesnych doktrynach politycznych.

Doradztwo zawodowe

Liceum

2. Świat zawodów i rynek pracy.

Uczeń:

- 2.3. porównuje formy zatrudnienia i możliwości funkcjonowania na rynku pracy jako pracownik, pracodawca lub osoba prowadząca działalność gospodarczą, (...) analizuje podstawy prawa pracy, (...) prawa i obowiązki pracownika;
 - 2.5. określa znaczenie i wskazuje możliwości realizacji różnych form aktywizacji zawodowej;
 - 2.8. charakteryzuje przebieg zakładania własnej działalności gospodarczej oraz instytucje wspomagające zakładanie własnej działalności gospodarczej.
4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych.

Uczeń:

- 4.3. dokonuje wyboru dalszej ścieżki edukacyjno-zawodowej zgodnie z posiadanymi zasobami i określonymi celami zawodowymi.

Technikum

2. Świat zawodów i rynek pracy.

Uczeń:

- 2.3. porównuje formy zatrudnienia i możliwości funkcjonowania na rynku pracy jako pracownik, pracodawca lub osoba prowadząca działalność gospodarczą, (...) analizuje podstawy prawa pracy, (...) prawa i obowiązki pracownika;
 - 2.8. charakteryzuje przebieg zakładania własnej działalności gospodarczej oraz instytucje wspomagające zakładanie własnej działalności gospodarczej.
4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych.

Uczeń:

- 4.2. sporządza indywidualny plan działania – planuje różne warianty ścieżek edukacyjno-zawodowych na podstawie biznesplanu, własnych zasobów i wartości oraz informacji na temat rynku edukacji i rynku pracy, przewidując skutki własnych decyzji.

Szkoła branżowa I stopnia

2. Świat zawodów i rynek pracy.

Uczeń:

- 2.3. porównuje formy zatrudnienia i możliwości funkcjonowania na rynku pracy jako pracownik, pracodawca lub osoba prowadząca działalność gospodarczą, (...) analizuje podstawy prawa pracy, (...) prawa i obowiązki pracownika;
 - 2.8. charakteryzuje przebieg zakładania własnej działalności gospodarczej oraz instytucje wspomagające zakładanie własnej działalności gospodarczej.
3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie.

Uczeń:

- 3.3. określa korzyści wynikające z uczenia się przez całe życie w rozwoju osobistym i zawodowym.

Szkoła branżowa II stopnia

2. Świat zawodów i rynek pracy.

Uczeń:

- 2.2. analizuje podstawy prawa pracy, w tym rodzaje umów o pracę, (...) prawa i obowiązki pracownika;

- 2.8. charakteryzuje przebieg zakładania własnej działalności gospodarczej oraz instytucje wspomagające zakładanie własnej działalności gospodarczej.
3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie.

Uczeń:

- 3.3. określa korzyści wynikające z uczenia się przez całe życie w rozwoju osobistym i zawodowym.
4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych.

Uczeń:

- 4.2. sporządza indywidualny plan działania – planuje różne warianty ścieżek edukacyjno-zawodowych na podstawie biznesplanu, własnych zasobów i wartości oraz informacji na temat rynku edukacji i rynku pracy, przewidując skutki własnych decyzji;
- 4.3. samodzielnie podejmuje decyzje dotyczące edukacji i zatrudnienia.

Zgodność z:

Zaleceniem Rady z 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U.UE.C 2018.189.1);

- Kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji:
 - umiejętność rozumienia i tworzenia informacji, interpretowania pojęć, faktów i w mowie, i piśmie, przy wykorzystaniu obrazów, materiałów cyfrowych;
 - umiejętność czytania i pisanie oraz prawidłowego rozumienia informacji pisemnej;
 - wykorzystywanie źródeł różnego rodzaju, poszukiwanie, gromadzenie i przetwarzanie informacji, wykorzystywanie odpowiednich pomocy oraz formułowanie i wyrażanie swoich argumentów w mowie i piśmie.
- Kompetencje w zakresie wielojęzyczności:
 - zdolność do prawidłowego i skutecznego korzystania z różnych języków w celu porozumiewania się;
 - opieranie się na zdolności rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć.
- Kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii:
 - rozwijanie i wykorzystywanie myślenia i postrzegania matematycznego do rozwiązywania problemów w codziennych sytuacjach;
 - opanowanie umiejętności rozumowania matematycznego;
 - umiejętność korzystania z podstawowych operacji i sposobów prezentacji matematycznej, rozumienie terminów i pojęć matematycznych;
 - stosowanie podstawowych zasad i procesów matematycznych w codziennych kontekstach prywatnych i zawodowych (np. umiejętności finansowe), a także śledzenia i oceniania ciągów argumentów.
- Kompetencje cyfrowe:
 - znajomość podstawowych funkcji i korzystanie z różnych rodzajów urządzeń, oprogramowania i sieci;
 - umiejętność korzystania z treści cyfrowych, uzyskiwania do nich dostępu, ich filtrowania, oceny, tworzenia, programowania i udostępniania.
- Kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się:
 - skuteczne zarządzanie czasem i informacjami, konstruktywna praca z innymi osobami;

- znajomość swoich potrzeb w zakresie rozwoju kompetencji oraz różnych sposobów rozwijania kompetencji i szukania możliwości kształcenia, szkolenia i rozwoju kariery zawodowej czy dostępnego poradnictwa i wsparcia;
 - zdolność uczenia się i pracy w grupie i indywidualnie, a także organizacji swojej nauki.
6. Kompetencje obywatelskie:
- zdolność działania jako odpowiedzialni obywatele oraz pełnego uczestnictwa w życiu obywatelskim i społecznym.
7. Kompetencje w zakresie przedsiębiorczości:
- kształcenie kreatywności, krytycznego myślenia w rozwiązywaniu problemów;
 - zdobycie umiejętności świadomego przekształcania pomysłów w działanie w sferze osobistej, społecznej i zawodowej;
 - rozumienie procesów ekonomicznych oraz szans i wyzwań społecznych i gospodarczych stojących przed pracodawcą, organizacją;
 - myślenie strategiczne, rozwiązywanie problemów i zdolność podejmowania decyzji finansowych związanych z kosztem i wartością, otwartością na przyszłość, odwagą i wytrwałością w dążeniu do celów.
8. Kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej:
- rozumienie, rozwijanie i wyrażanie własnych pomysłów oraz odczuwanie swojego miejsca lub roli w społeczeństwie na wiele różnych sposobów i w wielu kontekstach.

Scenariusz zajęć realizuje efekty kształcenia i weryfikacji zawartych w podstawach programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego uczniów, którzy kształcą się począwszy od:

- 1) roku szkolnego 2019/2020 w:
 - a) klasie I branżowej szkoły I stopnia, która rozpoczyna się 1 września 2019 r. lub 1 lutego 2020 r.,
 - b) semestrze I szkoły policealnej,
 - c) klasie I dotychczasowego czteroletniego technikum,
 - d) klasie I pięcioletniego technikum,
- 2) roku szkolnego 2020/2021 w semestrze I branżowej szkoły II stopnia,
- 3) w latach następnych w kolejnych klasach lub semestrach tych szkół.

Efekty kształcenia i kryteria weryfikacji niezbędne do osiągnięcia dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie (z obszaru bezpieczeństwo i higiena pracy)

Branża audiowizualna (AUD)

Uczeń:

- 1) rozróżnia pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią;
 - definiuje pojęcia związane z wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi.

Wspólne dla:

- administrator produkcji filmowej i telewizyjnej, AUD.10. Administrowanie dokumentacją w produkcji audiowizualnej,
- asystent kierownika produkcji filmowej i telewizyjnej, AUD.01. Przygotowanie i organizacja produkcji audiowizualnej,
- fotograf, AUD.02. Rejestracja, obróbka i publikacja obrazu,
- technik animacji filmowej, AUD.11. Realizacja produkcji filmowej techniką animacji,
- technik budowy i strojenia fortepianów i pianin, AUD.03. Budowa i renowacja fortepianów i pianin,
- technik fotografii i multimedii, AUD.02. Rejestracja, obróbka i publikacja obrazu,
- technik realizacji nagrań, AUD.06. Obsługa sceny.

Branża budowlana (BUD)

Uczeń:

- 1) charakteryzuje pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią,
 - opisuje pojęcia związane z wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi;
- 3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - wskazuje rodzaje świadczeń przysługujących pracownikowi z tytułu wypadku przy pracy,
 - wskazuje prawa pracownika, który zachorował na chorobę zawodową.

Wspólne dla:

- betoniarz-zbrojarz, BUD.01. Wykonywanie robót zbrojarskich i betoniarskich,
- cieśla, BUD.02. Wykonywanie robót ciesielskich,
- dekarz, BUD.03. Wykonywanie robót dekarsko-błacharskich,
- kamieniarz, BUD.04. Wykonywanie robót kamieniarskich,
- kominiarz, BUD.05. Wykonywanie robót kominiarskich,
- monter izolacji budowlanych, BUD.06. Wykonywanie izolacji budowlanych,
- monter izolacji przemysłowych, BUD.07. Wykonywanie płaszczy ochronnych z blachy, konstrukcji wsporczych i nośnych oraz izolacji przemysłowych,
- monter konstrukcji budowlanych, BUD.08. Montaż konstrukcji budowlanych,
- monter konstrukcji targowo-wystawienniczych, BUD.30. Wykonywanie robót związanych z konstrukcją i montażem stoisk targowo-wystawienniczych i scen,
- monter sieci i instalacji sanitarnych, BUD.09. Wykonywanie robót związanych z budową, montażem i eksploatacją sieci oraz instalacji,
- monter stolarki budowlanej, BUD.10. Wykonywanie robót związanych z montażem stolarki budowlanej,
- monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, BUD.11. Wykonywanie robót montażowych, okładzinowych i wykończeniowych,
- murarz-tylnik, BUD.12. Wykonywanie robót murarskich i tynkarskich, BUD.08. Montaż konstrukcji budowlanych,
- technik aranżacji wnętrz, BUD.34. Planowanie i wykonywanie poszczególnych etapów wykończenia wnętrz,
- technik budowy dróg, BUD.13. Eksploatacja maszyn i urządzeń do robót ziemnych i drogowych,
- technik dekarstwa, BUD.03. Wykonywanie robót dekarsko-błacharskich,
- technik gazownictwa, BUD.28. Organizacja i wykonywanie robót związanych z budową i eksploatacją sieci gazowych,
- technik inżynierii sanitarnej, BUD.09. Wykonywanie robót związanych z budową, montażem i eksploatacją sieci oraz instalacji,
- technik izolacji przemysłowych, BUD.07. Wykonywanie płaszczy wsporczych i nośnych oraz izolacji przemysłowych,
- technik montażu i automatyki stolarki budowlanej, BUD.10. Wykonywanie robót związanych z montażem stolarki budowlanej,
- technik obsługi przemysłu targowo-wystawienniczego, BUD.30. Wykonywanie robót związanych z konstrukcją i montażem stoisk targowo-wystawienniczych i scen,
- technik robót wykończeniowych w budownictwie, BUD.11. Wykonywanie robót montażowych, okładzinowych i wykończeniowych,
- zdun, BUD.26. Wykonywanie robót zduńskich.

Branża ceramiczno-szklarska (CES), Branża chemiczna i ochrony środowiska (CHM)

Uczeń:

3) opisuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- wskazuje prawa pracownika oraz rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,
- wskazuje prawa pracownika oraz rodzaje świadczeń z tytułu choroby zawodowej.

Wspólne dla:

- operator maszyn i urządzeń w gospodarce odpadami, CHM.07. Prowadzenie działań operacyjnych związanych z gospodarowaniem odpadami,
- operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych, CHM.01. Obsługa maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych,
- operator urządzeń przemysłu ceramicznego; CES.01. Eksploatacja maszyn i urządzeń przemysłu ceramicznego,
- operator urządzeń przemysłu chemicznego, CHM.02. Eksploatacja maszyn i urządzeń przemysłu chemicznego,
- operator urządzeń przemysłu szklarskiego, CES.02. Eksploatacja maszyn i urządzeń przemysłu szklarskiego,
- pracownik pomocniczy w gospodarce odpadami, CHM.08. Wykonywanie prac pomocniczych w gospodarce odpadami,
- technik ceramik, CES.01. Eksploatacja maszyn i urządzeń przemysłu ceramicznego,
- technik gospodarki odpadami, CHM.07. Prowadzenie działań operacyjnych związanych z gospodarowaniem odpadami,
- technik ochrony środowiska, CHM.05. Ocena stanu środowiska, planowanie i realizacja zadań w ochronie środowiska,
- technik technologii chemicznej, CHM.02. Eksploatacja maszyn i urządzeń przemysłu chemicznego,
- technik technologii szkła, CES.02. Eksploatacja maszyn i urządzeń przemysłu szklarskiego,
- zdobnik ceramiki, CES.05. Zdobienie wyrobów ceramicznych.

Branża drzewno-meblarska (DRM)

Uczeń:

3) charakteryzuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy, wynikające z przepisów prawa,
- wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,
- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową,
- wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu choroby zawodowej.

Wspólne dla:

- koszykarz-plecionkarz, DRM.01. Wykonywanie wyrobów koszykarsko-plecionkarskich,
- mechanik-operator maszyn do produkcji drzewnej, DRM.02. Montaż i obsługa maszyn i urządzeń przemysłu drzewnego,
- stolarz, DRM.04. Wytwarzanie wyrobów z drewna i materiałów drewnopochodnych,
- technik technologii drewna, DRM.04. Wytwarzanie wyrobów z drewna i materiałów drewnopochodnych.

Dodatkowo: 1) charakteryzuje pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią,

- opisuje pojęcia związane z wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi.

Wspólne dla:

- operator maszyn i urządzeń przemysłu drzewnego, DRM.09. Obsługa i monitorowanie urządzeń i maszyn sterowanych cyfrowo do produkcji drzewnej,
- tapicer, DRM.05. Wykonywanie wyrobów tapicerowanych,
- technik papiernictwa, DRM.06. Produkcja mas włóknistych i wytworów papierniczych (tylko pkt 2),
- technik przemysłu drzewnego, DRM.09. Obsługa i monitorowanie urządzeń i maszyn sterowanych cyfrowo do produkcji drzewnej.

Branża ekonomiczno-administracyjna (EKA)

Uczeń:

3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy.

Dla:

- technik administracji, EKA.01. Obsługa klienta w jednostkach administracji, EKA.01.3. Sporządzanie dokumentów dotyczących spraw administracyjnych.

Dodatkowo: 13) stosuje przepisy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych,

- określa źródła oraz zakres prawa pracy i ubezpieczeń społecznych,
- określa świadczenia przysługujące pracownikowi z tytułu ubezpieczenia społecznego
- porównuje świadczenia z ubezpieczeń społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej do świadczeń w wybranym państwie Unii Europejskiej.

Wspólne dla:

- technik archiwista, EKA.02. Organizacja i prowadzenie archiwum,
- technik ekonomista, EKA.04. Prowadzenie dokumentacji w jednostce organizacyjnej, EKA.05. Prowadzenie spraw kadrowo-płacowych i gospodarki finansowej jednostek organizacyjnych, EKA.05.3. Prowadzenie spraw kadrowych i rozliczanie wynagrodzeń.

Dodatkowo: 4) rozlicza wynagrodzenia,

- oblicza obowiązkowe obciążenia składkowo-podatkowe przychodów ze stosunku pracy EKA.05.4. Prowadzenie gospodarki finansowej jednostek organizacyjnych;

4) prowadzi rozliczenia z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych,

- identyfikuje terminy składania dokumentów i opłacania składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz pojęcia z zakresu ubezpieczeń społecznych, np. ubezpieczony, płatnik składek, podstawa naliczenia składki,
- określa składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne,
- określa zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnym z tytułu umów o pracę i umów cywilnoprawnych oraz prowadzenia działalności gospodarczej,
- wskazuje tytuły naliczania składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
- oblicza składki na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
- sporządza dokumenty zgłoszeniowe płatnika składek i osób ubezpieczonych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz korekty tych dokumentów,
- sporządza miesięczne dokumenty rozliczeniowe z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych oraz korekty tych dokumentów,
- sporządza dokument płatniczy do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- rozróżnia rodzaje świadczeń z ubezpieczeń społecznych,
- identyfikuje podmioty uprawnione do wypłaty zasiłków ze środków Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,

- sporządza dokumenty stanowiące podstawę do uzyskania zasiłków, np. zasiłku chorobowego, zasiłku opiekuńczego, zasiłku macierzyńskiego,
- sporządza dokumenty stanowiące podstawę do ustalenia uprawnień rentowych i emerytalnych;

- 5) prowadzi rozliczenia podatkowe i rozliczenia z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, z zastosowaniem technologii informacyjnych i systemów komputerowych,
- sporządza zestawy dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych płatnika składek w programie do rozliczeń z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych,
 - sporządza dokument płatniczy w programie do rozliczeń z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych.

Wspólne dla:

- technik prac biurowych, EKA.06. Wykonywanie prac biurowych,
- technik rachunkowości, EKA.05. Prowadzenie spraw kadrowo-płacowych i gospodarki finansowej jednostek organizacyjnych, EKA.05.3. Prowadzenie spraw kadrowych i rozliczanie wynagrodzeń.

Dodatkowo: 2) prowadzi rekrutację pracowników i dokumentację osobową,

- interpretuje oświadczenia złożone dla celów podatkowych i zgłoszeniowych do ubezpieczeń przez osoby wykonujące zadanie zawodowe na podstawie umów cywilnoprawnych EKA.05.4. Prowadzenie gospodarki finansowej jednostek organizacyjnych.

Dodatkowo: jak w EKA.05.4. dla technika ekonomisty,

- technik usług pocztowych i finansowych, EKA.08. Świadczenie usług pocztowych i finansowych oraz wykonywanie zadań rozdzielczo-ekspedycyjnych.

Branża elektroenergetyczna (ELE)

Uczeń:

- 1) rozróżnia pojęcia związane z bezpieczeństwem i higieną pracy, ochroną przeciwpożarową, ochroną środowiska i ergonomią,
 - opisuje pojęcia związane z wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi;
- 3) rozróżnia prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,
 - wskazuje prawa pracownika, który zachorował na chorobę zawodową.

Wspólne dla:

- elektromechanik, ELE.01. Montaż i obsługa maszyn i urządzeń elektrycznych,
- elektryk, ELE.02. Montaż, uruchamianie i konserwacja instalacji, maszyn i urządzeń elektrycznych,
- technik chłodnictwa i klimatyzacji, ELE.03. Wykonywanie robót związanych z montażem instalacji i urządzeń chłodniczych, klimatyzacyjnych oraz pomp ciepła,
- technik elektryk, ELE.02. Montaż, uruchamianie i konserwacja instalacji, maszyn i urządzeń elektrycznych,
- technik energetyk, ELE.06. Montaż, uruchamianie oraz eksploatacja instalacji i jednostek przesyłowych w systemach,
- technik urządzeń dźwigowych, ELE.08. Montaż urządzeń dźwigowych,
- technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, ELE.10. Montaż i uruchamianie urządzeń i systemów energetyki odnawialnej.

Branża elektroniczno-mechatroniczna (ELM)

Uczeń:

- 3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy, wynikające z przepisów prawa,
- wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy.

Wspólne dla:

- automatyk, ELM.01. Montaż, uruchamianie i obsługiwanie układów automatyki przemysłowej,
- elektronik, ELM.02. Montaż oraz instalowanie układów i urządzeń elektronicznych,
- mechatronik, ELM.03. Montaż, uruchamianie i konserwacja urządzeń i systemów mechatronicznych,
- technik automatyk, ELM.01. Montaż, uruchamianie i obsługiwanie układów automatyki przemysłowej,
- technik elektronik, ELM.02. Montaż oraz instalowanie układów i urządzeń elektronicznych,
- technik mechatronik, ELM.03. Montaż, uruchamianie i konserwacja urządzeń i systemów mechatronicznych,
- technik robotyk, ELM.07. Montaż, uruchamianie i obsługa systemów robotyki.

Branża górnictwo-wiertnicza (GIW)

Uczeń:

- 3) określa obowiązki i uprawnienia pracownika, pracodawcy oraz osób kierujących pracownikami w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - rozróżnia rodzaje świadczeń z tytułu wypadków związanych z pracą i chorób zawodowych.

Wspólne dla:

- technik geolog, GIW.06. Wykonywanie prac geologicznych,
- technik górnictwa otworowego, GIW.01. Eksploatacja otworowa złóż.

Branża handlowa (HAN), Branża hotelarsko-gastronomiczno-turystyczna (HGT)

Uczeń:

- 1) określa zagrożenia dla zdrowia i życia człowieka występujące w środowisku pracy oraz sposoby zapobiegania im,
 - definiuje pojęcia: wypadek przy pracy, choroba zawodowa.

Wspólne dla:

- technik księgarstwa, HAN.01. Prowadzenie sprzedaży,
- kelner, HGT.01. Wykonywanie usług kelnerskich,
- kucharz, HGT.02. Przygotowanie i wydawanie dań,
- pracownik obsługi hotelowej, HGT.03. Obsługa gości w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie,
- pracownik pomocniczy gastronomii, HGT.04. Wykonywanie prac pomocniczych w obiektach świadczących usługi gastronomiczne,
- pracownik pomocniczy obsługi hotelowej, HGT.05. Wykonywanie prac pomocniczych w obiektach świadczących usługi hotelarskie,
- technik hotelarstwa, HGT.03. Obsługa gości w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie,
- technik organizacji turystyki, HGT.07. Przygotowanie imprez i usług turystycznych,
- technik turystyki na obszarach wiejskich, HGT.09. Prowadzenie działalności turystycznej na obszarach wiejskich,
- technik usług kelnerskich, HGT.01. Wykonywanie usług kelnerskich,
- technik żywienia i usług gastronomicznych, HGT.02. Przygotowanie i wydawanie dań.

Branża leśna (LES)

Uczeń:

- 4) określa skutki oddziaływania czynników szkodliwych na organizm człowieka,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy wynikające z następstw wypadków przy pracy.

Dla:

- technik leśnik, LES.02. Gospodarowanie zasobami leśnymi.

Dodatkowo: 3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- podaje definicję wypadku przy pracy,
- wskazuje prawa i obowiązki pracownika w związku z wypadkiem przy pracy,
- wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy.

Branża mechaniczna (MEC), Branża mechaniki precyzyjnej (MEP)

Uczeń:

- 3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy, wynikające z przepisów prawa,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową, wynikające z przepisów prawa.

Wspólne dla:

- kowal, MEC.02. Wykonywanie i naprawa wyrobów kowalskich,
- mechanik-monter maszyn i urządzeń, MEC.03. Montaż i obsługa maszyn i urządzeń,
- monter systemów rurociągowych, MEC.04. Montaż systemów rurociągowych,
- operator obrabiarek skrawających, MEC.05. Użytkowanie obrabiarek skrawających,
- pracownik pomocniczy ślusarza, MEC.07. Wykonywanie i naprawa elementów wyrobów oraz prostych części maszyn, urządzeń i narzędzi,
- ślusarz, MEC.08. Wykonywanie i naprawa elementów maszyn, urządzeń i narzędzi,
- technik mechanik, MEC.05. Użytkowanie obrabiarek skrawających,
- pracownik pomocniczy mechanika, MEC.06. Montaż i obsługa prostych elementów maszyn i urządzeń;

- 2) opisuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy

- wymienia prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy,
- wymienia prawa i obowiązki pracownika z tytułu chorób zawodowych.

Wspólne dla:

- optyk-mechanik, MEP.02. Montaż i naprawa elementów i układów optycznych,
- technik optyk, MEP.02. Montaż i naprawa elementów i układów optycznych,
- zegarmistrz, MEP.04. Naprawa zegarów i zegarków,
- złotnik-jubiler, MEP.05. Wykonywanie i naprawa wyrobów złotniczych i jubilerskich,
- technik spawalnictwa, MEC.03. Montaż i obsługa maszyn i urządzeń,
- MEC.08. Wykonywanie i naprawa elementów maszyn, urządzeń i narzędzi.

Branża metalurgiczna (MTL)

Uczeń:

- 3) charakteryzuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,
- wskazuje prawa pracownika, który zachorował na chorobę zawodową.

Wspólne dla:

- operator maszyn i urządzeń odlewniczych, MTL.02. Eksploatacja maszyn i urządzeń odlewniczych,
- operator maszyn i urządzeń przemysłu metalurgicznego, MTL.03. Eksploatacja maszyn i urządzeń przemysłu metalurgicznego,
- technik odlewnik, MTL.01. Wykonywanie i naprawa oprzyrządowania odlewniczego, MTL.02. Eksploatacja maszyn i urządzeń odlewniczych,

- technik przemysłu metalurgicznego, MTL.03. Eksploatacja maszyn i urządzeń przemysłu metalurgicznego.

Branża motoryzacyjna (MOT)

Uczeń:

- 3) analizuje/ stosuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - wskazuje prawa pracownika oraz rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,
 - wskazuje prawa pracownika oraz rodzaje świadczeń z tytułu choroby zawodowej.

Wspólne dla:

- blacharz samochodowy, MOT.01. Diagnostowanie i naprawa nadwozi pojazdów samochodowych,
- elektromechanik pojazdów samochodowych, MOT.02. Obsługa, diagnostowanie oraz naprawa mechatronicznych systemów pojazdów samochodowych,
- lakiernik samochodowy, MOT.03. Diagnostowanie i naprawa powłok lakierniczych,
- mechanik motocyklowy, MOT.04. Diagnostowanie, obsługa i naprawa pojazdów motocyklowych,
- mechanik pojazdów samochodowych, MOT.05. Obsługa, diagnostowanie oraz naprawa pojazdów samochodowych,
- technik pojazdów samochodowych, MOT.02. Obsługa, diagnostowanie oraz naprawa mechatronicznych systemów pojazdów samochodowych, MOT.05. Obsługa, diagnostowanie oraz naprawa pojazdów samochodowych.

Branża ochrony i bezpieczeństwa osób i mienia (BPO)

Uczeń:

- 1) opisuje zakres praw i obowiązków pracownika oraz pracodawcy wynikających z przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy:
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy,
 - wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową,
 - wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu choroby zawodowej.

Dla:

- technik bezpieczeństwa i higieny pracy, BPO.01. Zarządzanie bezpieczeństwem w środowisku pracy.

Branża ogrodnicza (OGR)

Uczeń:

- 3) opisuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy, wynikające z przepisów prawa,
 - wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową, wynikające z przepisów prawa.

Wspólne dla:

- florysta, OGR.01. Wykonywanie kompozycji florystycznych,
- ogrodnik, OGR.02. Zakładanie i prowadzenie upraw ogrodniczych,
- technik architektury krajobrazu, OGR.03. Projektowanie, urządzenie i pielęgnacja roślinnych obiektów architektury krajobrazu,
- technik ogrodnik, OGR.02. Zakładanie i prowadzenie upraw ogrodniczych.

Branża opieki zdrowotnej (MED)

Uczeń:

- 4) opisuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy wynikające z przepisów prawa,
- wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,
- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową wynikające z przepisów prawa,
- wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu choroby zawodowej.

Wspólne dla:

- technik elektroradiolog, MED.08. Świadczenie usług medycznych w zakresie diagnostyki obrazowej, elektromedycznej i radioterapii,
- technik farmaceutyczny, MED.09. Sporządzanie i wytwarzanie produktów leczniczych oraz prowadzenie obrotu produktami leczniczymi, wyrobami medycznymi, suplementami diety i środkami spożywczymi specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz innymi produktami dopuszczonymi do obrotu w aptece na podstawie przepisów prawa,
- technik masażysta, MED.10. Świadczenie usług w zakresie masażu,
- technik ortopeda, MED.11. Wykonywanie i dobieranie przedmiotów ortopedycznych oraz środków pomocniczych,
- technik sterylizacji medycznej, MED.12. Wykonywanie dekontaminacji sprzętu i wyrobów medycznych,
- terapeuta zajęciowy, MED.13. Świadczenie usług w zakresie terapii zajęciowej.

Dodatkowo: 3) przedstawia prawa i obowiązki pracownika oraz obowiązki pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy

- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy.

Branża poligraficzno-księgarska (PGF)

Uczeń:

2) charakteryzuje prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- wymienia prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy,
- opisuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową.

Wspólne dla:

- animator rynku książki, PGF.09. Organizacja i zarządzanie przedsiębiorstwem rynku książki oraz relacjami z klientami,
- drukarz fleksograficzny, PGF.01. Realizacja procesów drukowania z użyciem fleksograficznych form drukowych,
- drukarz offsetowy, PGF.02. Realizacja procesów drukowania z offsetowych form drukowych,
- operator procesów introligatorskich, PGF.03. Realizacja procesów introligatorskich i opakowaniowych,
- technik grafiki i poligrafii cyfrowej, PGF.04. Przygotowywanie oraz wykonywanie prac graficznych i publikacji cyfrowych,
- technik procesów drukowania, PGF.01. Realizacja procesów drukowania z użyciem fleksograficznych form drukowych, PGF.02. Realizacja procesów drukowania z offsetowych form drukowych,
- technik procesów introligatorskich, PGF.03. Realizacja procesów introligatorskich i opakowaniowych,
- technik reklamy, PGF.07. Wykonywanie przekazu reklamowego.

Dodatkowo: 3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- rozróżnia rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy i chorób zawodowych.

Branża pomocy społecznej (SPO)

Uczeń:

- 2) charakteryzuje prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- wymienia prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy,
 - opisuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową.

Dla:

- asystent osoby niepełnosprawnej, SPO.01. Udzielanie pomocy i organizacja wsparcia osobie niepełnosprawnej;

- 8) wskazuje przepisy prawa dotyczące pomocy społecznej i ubezpieczeń społecznych,
- wymienia przepisy prawa dotyczące pomocy społecznej i ubezpieczeń społecznych,
 - charakteryzuje zadania instytucji państwowych dotyczące zabezpieczenia społecznego osoby niepełnosprawnej.

Wspólne dla:

- opiekun osoby starszej, SPO.02. Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie starszej, SPO.02.2. Podstawy pomocy społecznej (jak SPO.01.2. Podstawy pomocy społecznej),
- opiekun w domu pomocy społecznej, SPO.03. Świadczenie usług opiekuńczo-wspierających osobie podopiecznej,
- opiekunka dziecięca, SPO.02.2. Podstawy pomocy społecznej, SPO.04. Świadczenie usług opiekuńczych i wspomagających rozwój dziecka,
- opiekunka środowiskowa, SPO.05. Świadczenie usług opiekuńczych, SPO.05.2. Podstawy pomocy społecznej.

Branża przemysłu mody (MOD)

Uczeń:

- 4) określa zagrożenia dla zdrowia i życia człowieka występujące w środowisku pracy oraz sposoby zapobiegania im,
- wyjaśnia pojęcia: wypadek przy pracy, choroba zawodowa.

Wspólne dla:

- kaletnik, MOD.02. Wykonywanie i renowacja wyrobów kaletniczych,
- krawiec, MOD.03. Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych,
- kuśnierz, MOD.04. Wykonywanie i renowacja wyrobów kuśnierskich,
- obuwnik, MOD.05. Wytwarzanie obuwia,
- operator maszyn w przemyśle włókienniczym, MOD.06. Wytwarzanie i wykończanie wyrobów włókienniczych,
- pracownik pomocniczy krawca, MOD.07. Wykonywanie prostych wyrobów odzieżowych,
- rękodzielnik wyrobów włókienniczych, MOD.08. Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych,
- technik garbarz, MOD.01. Wyprawianie skór,
- technik obuwnik, MOD.05. Wytwarzanie obuwia,
- technik przemysłu mody, MOD.03. Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych,
- technik technologii wyrobów skóranych, MOD.02. Wykonywanie i renowacja wyrobów kaletniczych, MOD.04. Wykonywanie i renowacja wyrobów kuśnierskich,
- technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych, MOD.08. Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych,
- technik włókiennik, MOD.06. Wytwarzanie i wykończanie wyrobów włókienniczych,
- technik stylisty, MOD.03. Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych.

Branża rolno-hodowlana (ROL)

Uczeń:

Dodatkowo: 1) sporządza dokumenty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej – wypełnia dokumenty dotyczące rozliczeń z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych lub Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wspólne dla:

- technik hodowca koni, ROL.06. Organizacja chowu i hodowli koni,
- technik mechanizacji rolnictwa i agrottroniki, ROL.06. Organizacja chowu i hodowli koni, ROL.02. Eksploatacja pojazdów, maszyn, urządzeń i narzędzi stosowanych w rolnictwie,
- technik pszczelarz, ROL.03. Prowadzenie produkcji pszczelarskiej,
- technik rolnik, ROL.04. Prowadzenie produkcji rolniczej.

Branża rybacka (RYB)

Uczeń:

3) określa prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy, wynikające z przepisów prawa,
- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ chorobie zawodowej, wynikające z przepisów prawa.

Dla:

- technik rybołówstwa morskiego, RYB.03. Pełnienie wachty morskiej i portowej na statku rybackim.

Branża spedycyjno-logistyczna (SPL)

Uczeń:

4) określa zagrożenia dla zdrowia i życia człowieka występujące w środowisku pracy oraz sposoby zapobiegania im,

- wyjaśnia pojęcia: wypadek przy pracy, choroba zawodowa.

Wspólne dla:

- technik eksploatacji portów i terminali, SPL.02. Obsługa podróżnych w portach i terminalach,
- technik logistyki, SPL.01. Obsługa magazynów,
- technik spedytor, SPL.05. Organizacja transportu oraz obsługa klientów i kontrahentów.

Branża teleinformatyczna (INF), branża transportu drogowego (TDR), branża transportu kolejowego (TKO)

Uczeń:

3) opisuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy,
- wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy,
- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który zachorował na chorobę zawodową,
- wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu choroby zawodowej.

Wspólne dla:

- technik informatyk, INF.02. Administracja i eksploatacja systemów komputerowych, urządzeń peryferyjnych i lokalnych sieci komputerowych, INF.03. Tworzenie i administrowanie stronami i aplikacjami internetowymi oraz bazami danych,
- technik teleinformatyk, INF.07. Montaż i konfiguracja lokalnych sieci komputerowych oraz administrowanie systemami operacyjnymi;
- mechanik pojazdów kolejowych, TKO.09. Wykonywanie robót związanych z utrzymaniem i naprawą pojazdów kolejowych,

- technik pojazdów kolejowych, TKO.09. Wykonywanie robót związanych z utrzymaniem i naprawą pojazdów kolejowych.

Dodatkowo: 4) określa skutki oddziaływania czynników szkodliwych na organizm człowieka

- wyjaśnia pojęcia: choroba zawodowa i wypadek przy pracy.

Wspólne dla:

- technik programista, INF.03. Tworzenie i administrowanie stronami i aplikacjami internetowymi oraz bazami danych, INF.04. Projektowanie, programowanie i testowanie aplikacji,
- technik telekomunikacji, INF.01. Montaż i utrzymanie torów telekomunikacyjnych oraz urządzeń abonenckich,
- technik tyfloinformatyk, INF.10. Obsługa oprogramowania i sprzętu informatycznego wspomagających użytkownika z niepełnosprawnością wzrokową,
- kierowca mechanik, TDR.01. Eksploatacja środków transportu drogowego,
- technik transportu drogowego, TDR.01. Eksploatacja środków transportu drogowego,
- monter nawierzchni kolejowej, TKO.01. Wykonywanie i utrzymywanie nawierzchni kolejowej i podtorza,
- technik automatyk sterowania ruchem kolejowym, TKO.02. Montaż i eksploatacja urządzeń i systemów sterowania ruchem kolejowym,
- technik budownictwa kolejowego, TKO.03. Organizacja robót związanych z budową i utrzymaniem dróg kolejowych,
- technik elektroenergetyk transportu szynowego, TKO.05. Montaż i eksploatacja sieci zasilających oraz trakcji elektrycznej.

Branża transportu lotniczego (TLO)

Uczeń:

2) charakteryzuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- wskazuje prawa i obowiązki pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy.

Wspólne dla:

- technik awionik, TLO.01. Wykonywanie obsługi technicznej wyposażenia awionicznego i elektrycznego statków powietrznych,
- technik mechanik lotniczy, TLO.03. Wykonywanie obsługi technicznej płatowca i jego instalacji oraz zespołu napędowego statków powietrznych,
- technik lotniskowych służb operacyjnych, TLO.02. Obsługa operacyjna portu lotniczego i współpraca ze służbami żeglugi powietrznej.

Branża transportu wodnego (TWO)

3) opisuje prawa i obowiązki pracownika oraz pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,

- wymienia prawa i obowiązki pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- wymienia prawa i obowiązki pracownika w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Wspólne dla:

- monter budownictwa wodnego, TWO.01. Wykonywanie robót regulacyjnych i hydrotechnicznych,
- monter jachtów i łodzi, TWO.02. Montaż konstrukcji i wyposażenia jachtów i łodzi,
- monter kadłubów jednostek pływających, TWO.03. Wykonywanie i montaż elementów kadłuba jednostek pływających,
- technik budownictwa wodnego, TWO.01. Wykonywanie robót regulacyjnych i hydrotechnicznych,
- technik budowy jednostek pływających, TWO.03. Wykonywanie i montaż elementów kadłuba jednostek pływających,

- technik mechanik okrętowy, TWO.06. Organizacja i wykonywanie prac związanych z eksploatacją maszyn, urządzeń i instalacji okrętowych,
- technik nawigator morski, TWO.07. Pełnienie wachty morskiej i portowej,
- technik żeglugi śródlądowej, TWO.08. Planowanie i prowadzenie żeglugi po śródlądowych drogach wodnych i morskich wodach wewnętrznych,
- technik elektroautomatyk okrętowy, TWO.10. Montaż i uruchamianie systemów automatyki okrętowej.

Dodatkowo: 4) wskazuje rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy;

5) wskazuje prawa pracownika, który zapadł na chorobę zawodową,

- technikum przemysłu jachtowego, TWO.02. Montaż konstrukcji i wyposażenia jachtów i łodzi.

Formy pracy, metody i techniki:

wykład z elementami pogadanki, praca w grupach lub w parach

Środki dydaktyczne:

komputer, rzutnik multimedialny, prezentacja multimedialna, duży arkusz papieru z mapą myśli, kolorowe pisaki, internet

Czas trwania zajęć:

1 godzina lekcyjna

Uwaga!

Przygotowując się do lekcji, sprawdzamy, czy nie było zmian w przepisach. Scenariusz jest zgodny z przepisami obowiązującymi 1 września 2024 r.

Należy zapoznać się z tekstami uzupełniającymi w materiałach dla nauczyciela i ucznia, z notatkami do prezentacji i przygotować salę – podłączyć rzutnik i komputer.

Przebieg zajęć:

Na poprzednich lekcjach uczniowie dowiedzieli się, co ubezpieczeni mogą otrzymać z ubezpieczeń społecznych. Nie wszyscy uczniowie będą w przyszłości tylko pracownikami zatrudnionymi w firmach na podstawie umowy o pracę. Dlatego na dzisiejszej lekcji będą przedsiębiorcami i poznają formalności, jakie trzeba załatwić, aby założyć własną firmę. Dowiedzą się, jakie będą mieli obowiązki związane z ubezpieczeniami społecznymi jako pracodawcy wobec swoich pracowników.

Odnosimy się do przykładów i wiedzy uczniów, których rodzice są przedsiębiorcami. W pogadance zadajemy pytania pomocnicze, omawiamy zagadnienie i sondujemy, jaką wiedzę na ten temat mają nasi uczniowie. Nie komentujemy wypowiedzi uczniów, ale odnosimy się do nich na kolejnym etapie lekcji.

Korzystając z prezentacji *E-ZUS, czyli firma pod ręką*, przedstawiamy zasady rejestracji firmy. Omawiamy kolejne slajdy, korzystając z informacji zawartych w notatkach do prezentacji. Przypominamy, że obecnie przy rejestracji firmy obowiązuje zasada „jednego okienka”. Można też zarejestrować firmę przez internet. Szczegóły dotyczące rejestracji uczniowie mogli poznać na lekcjach WoS lub podstaw przedsiębiorczości. Warto wcześniej ustalić to z nauczycielami tych przedmiotów.

Następnie, korzystając z notatek do slajdów, omawiamy, jakim ubezpieczeniom podlega przedsiębiorca i z jakich ulg w opłacaniu składek może skorzystać. Przypominamy też uczniom, że ZUS wprowadzie pobiera składki na ubezpieczenie zdrowotne, lecz przekazuje je od razu do Narodowego Funduszu Zdrowia. To NFZ – a nie ZUS – zapewnia świadczenia opieki zdrowotnej. W czasie wykładu uczniowie mogą wypełniać ➡ mapę myśli, którą mają w swoich podręcznikach. Aktywizujemy uczniów – jest to już kolejna lekcja o ubezpieczeniach społecznych i odwołujemy się do wiedzy zdobytej przez nich na poprzednich lekcjach.

Zainteresowanych poszerzeniem wiedzy o samej rejestracji firmy odsyłamy do strony internetowej Ministerstwa Rozwoju (www.gov.pl/web/rozwoj). Jeśli jednak nasi uczniowie chcą wiedzieć, jak krok po kroku zarejestrować firmę, rozszerzamy tę część lekcji.

Na tę część lekcji przeznaczamy 20 min.

Podsumowanie lekcji możemy przeprowadzić w różny sposób. Wspólnie z uczniami uzupełniamy schemat mapy myśli ➡ *Z jakich ulg w płaceniu składek może skorzystać przedsiębiorca* na dużym arkuszu papieru albo w materiałach dla ucznia, s. 57. Uczniowie mogą też przygotować mapę myśli, korzystając ze strony bubbl.us.

Prosimy uczniów, by rozwiązali zadania ze s. 63–64 w materiałach dla ucznia. Mogą to zrobić samodzielnie lub w parach. Następnie chętni uczniowie odczytują odpowiedzi, a my weryfikujemy ich prawidłowość.

W podsumowaniu mówimy też o znaczeniu ubezpieczeń społecznych w okresie aktywności zawodowej. Zwracamy uwagę na regularne odprowadzanie składek (można odwołać się do lekcji 1, 2 i filmu *Twoje życie – Twój wybór*) oraz na to, że od ich wysokości zależy wysokość świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Jeszcze raz podkreślamy wagę legalnej pracy.

Na tę część lekcji przeznaczamy 25 min.

Spis materiałów do lekcji 4

materiał multimedialny:

- prezentacja *E-ZUS, czyli firma pod ręką* (materiały dla nauczyciela, s. 84)

Czy wiesz...

- ...od jakiej kwoty przedsiębiorca musi naliczać składki? (materiały dla nauczyciela, s. 101)
- ...że e-Składka to proste płatności do ZUS? (materiały dla nauczyciela, s. 105)
- ...jakie musisz płacić składki gdy masz kilka działalności zarobkowych? (materiały dla nauczyciela, s. 106)
- ...jakie masz obowiązki i prawa, gdy rozpoczynasz działalność gospodarczą? (materiały dla ucznia, s. 58)

materiały pomocnicze/ instruktażowe:

- mapa myśli – wypełniony schemat (materiały dla nauczyciela, s. 100)
- ćwiczenie – rozwiąż zadanie (materiały dla nauczyciela, s. 112)
- komiks (materiały dla ucznia, s. 65)